

Inställning till friluftsliv, friluftsvanor och kunskap om allemansrätten hos ungdomar

Underlag från
Svenskt Friluftsliv &
Ungdomsbarometern



Svenskt
Friluftsliv



Innehåll

Innehåll	2
Förord	3
Sammanfattning	4
Inledning	5
Metod	6
Resultat: Ungdomars friluftsvanor och kunskaper om allemansrätten	7
Inledning	7
Ungdomars hälsa, intressen, identiteter och samhällssyn	7
Medlemskap i ideell organisation	7
Intresse för att vara i skogen	8
Intresse för friluftsliv	8
Friluftslivsidentitet hos ungdomar	9
Kännedom om allemansrätten hos ungdomar	10
Diskussion	14
Inledning	14
Allemansrätten	14
Friluftshintresse och vanor	14
Utmaningar	15
Kopplingen till andra undersökningar	16

Förord

För Svenskt Friluftsliv och friluftsrörelsen i stort är det viktigt att det finns aktuell kunskap om friluftsvanor, kännedom om allemansrätten och inställning till att besöka naturen i befolkningen. Denna kunskap ger ökad förståelse om nuläget, potentiella utmaningar och möjligheter att främja friluftsliv och nå nya grupper. Detsamma gäller självklart även ungdomar och unga vuxna i Sverige – en grupp som vi vet ganska lite om vad gäller friluftsliv och allemansrätten och som ofta hamnar mellan stolarna i olika nationella undersökningar. Ett av få undantag är Ungdomsbarometern.

Ungdomsbarometern är Sveriges största ungdomsundersökning och den årligt återkommande enkäten har sedan länge frågor om friluftsliv och inställning till friluftsliv hos ungdomar, utöver frågor om samhälle, identitet, prioriteringar, tro, och så vidare. Det gör att även föreliggande rapport i vissa frågor kan jämföra 2024 års resultat med tidigare års. I 2024 års undersökning har även frågor om allemansrätten ställts till ett nationellt representativt urval av ungdomar och unga vuxna. Denna rapport är skriven av utredare och fil dr i fysisk aktivitet och folkhälsa,

Johan

Faskunger, sakkunnig på Svenskt Friluftsliv, och är framtagen i samverkan med Ungdomsbarometern. Det är första gången Ungdomsbarometern ger ut en temarapport som rör friluftsliv vilket visar områdets betydelse och intresse för frågan. Såväl Svenskt Friluftsliv som Ungdomsbarometern avser att även

fortsättningsvis

regelbundet följa upp olika frågor som rör friluftsliv för att bidra till ökad kunskap. Under 2025 kommer Svenskt Friluftsliv även publicera en rapport om vuxnas inställning till friluftsliv, friluftsvanor, naturberedskap och kunskap om allemansrätten att publiceras utifrån material från Friluftsbarmetern (Novus). Ungdomsbarometern kommer fortsätta att ställa frågor och undersöka livsvillkor och levnadsvanor för dagens ungdomar för att förstå det samhälle de lever och verkar i.

Trevlig läsning!

Josefine Åhrman
Generalsekreterare Svenskt Friluftsliv

Jessica Åkerström
Ungdomsbarometern

Sammanfattning

Kunskap och nulägesanalyser är viktiga pusselbitar för att kunna förändra och förbättra friluftsrörelsen och villkoren till friluftsliv i samhället. Det är generellt brist på kunskap om ungdomars inställning till friluftsliv, deras friluftsvanor och kännedom om allemansrätten.

Denna rapport bygger på resultat och material från Sveriges största ungdomsundersökning Ungdomsbarometern med över 17 000 medverkande (2025). Enkäten har frågor om friluftsliv, friluftsvanor och kunskap om allemansrätten till ett nationellt representativt urval av ungdomar och unga vuxna. Rapporten är framtagen i samverkan med Ungdomsbarometern. För generella resultat och information från Ungdomsbarometern 2025 rekommenderas rapporterna *Ungdomsbarometern 2025-Livsstil, identitet och hälsa* respektive *Ungdomsbarometern 2025-Samhälle och politik*.

Undersökningen visar att ungdomarna har en ganska positiv inställning till friluftsliv där 42 procent menar att det är ganska eller mycket viktigt. Intresset ökar med stigande ålder. I den yngsta åldersgruppen med 15–16-åringar är det 31 procent som är mycket intresserade av friluftsliv. Motsvarande andel för den äldsta gruppen med 23–24-åringar är 54 procent. Nästan hälften av de svarande anger att de är ganska eller mycket intresserade av att besöka skogen/naturen, medan 12 procent anger att de ofta besöker skogen/naturen. Däremot är det relativt få, 14 procent, som identifierar sig som 'friluftsmänniska' i jämförelse med de vanligaste identifikationerna 'familjekär' (32%), 'glädjespridare' (31 %) och 'träningsmänniska' (29 %).

Exakt hur stor andel av ungdomarna och unga vuxna som är medlem i en friluftorganisation framgår inte av undersökningen, men 7 procent anger att de är medlem i en annan ideell förening än till exempel idrott och kultur, och 2 procent identifierar sig som scout. Totalt anger 36 procent att de är medlem i en ideell organisation, medan 18 procent är potentiellt intresserade av att bli medlem i framtiden.

Kunskapen om allemansrätten hos ungdomarna är relativt god oavsett ålder. Två tredjedelar känner till allemansrätten och vad den innebär. Men 31 procent menar att de är antingen osäkra eller inte vet vad allemansrätten är. Ungdomarnas egna svar om allemansrätten kan kategoriseras som: en rätt att röra sig fritt i naturen; en rätt att ta del av naturens resurser; en skyldighet att visa hänsyn och respekt och inte förstöra eller störa; samt att den är unik för Sverige. Enstaka missuppfattningar fanns bland svaren, bland annat att allemansrätten skulle ha med mänskliga fri- och rättigheter, yttrandefrihet, religionsfrihet och konsumenträtt att göra.

Citat från deltagare, 17 år:

"Allemansrätten är en unik rättighet i Sverige som ger alla människor möjlighet att vistas i naturen. Det innebär att man får gå, cykla och plocka svamp och bär nästan överallt, så länge man visar hänsyn till naturen och andra människor. Man får också campa kortvarigt, men måste respektera privat egendom, och inte störa djurlivet. Det handlar alltså om att njuta av naturen samtidigt som man tar ansvar för att bevara den"

Inledning

Friluftsrörelsen är en av Sveriges största folkrörelser. Svenskt Friluftsliv är en paraplyorganisation för 28 ideella friluftorganisationer i Sverige som tillsammans har cirka 2 miljoner medlemskap, varav minst 300 000 är barn och ungdomar. Tillsammans består organisationerna av närmare 7 000 lokala- och regionala föreningar runtom i landet. Svenskt Friluftsliv företräder de ideella friluftorganisationerna i Sverige och är talesperson gentemot regering, riksdag och myndigheter.

En av grundförutsättningarna till utveckling och framsteg inom friluftslivsarbetet och friluftsrörelsens arbete är tillgång till aktuell och relevant kunskap och fakta. Sådan kunskapsinhämtning är en viktig del av Svenskt Friluftslivs arbete med att utveckla friluftsrörelsen och skapa bättre villkor för friluftslivet i Sverige. Detta är också i linje med den framtagna friluftsstrategin för Svenskt Friluftsliv under perioden 2025–2035 (Svenskt Friluftsliv, 2025) där ledorden är sänkta trösklar, ökad tillgänglighet och mer friluftsliv åt alla. Kunskap och fakta är också viktigt för myndigheter, beslutsfattare och politiker, med flera, för att kunna fatta effektiva och lämpliga beslut.

Detta gäller i allra högsta grad kunskap om friluftsliv, friluftsvanor och kännedom om allemansrätten hos prioriterade grupper såsom ungdomar och unga vuxna. Det finns en allmän brist på kunskap om ovanstående grupp, och ungdomar har ibland inte inkluderats i olika nationella undersökningar. Hur friluftaktiva är ungdomar och unga vuxna? Hur bra kunskap har de om allemansrätten? Hur aktiva är de i civilsamhället? Detta är exempel på frågor som denna rapport försöker besvara.

Denna rapport är resultatet av ett samarbete mellan Svenskt Friluftsliv och Ungdomsbarometern. Ungdomsbarometern är Sveriges största ungdomsundersökning och den årligt återkommande enkäten har frågor om friluftsliv och inställning till friluftsliv hos ungdomar, utöver frågor om samhälle, identitet, prioriteringar, tro, och så vidare. Det gör att även föreliggande rapport i vissa frågor kan jämföra 2025 års resultat med senare års. I 2025 års undersökning har även frågor om allemansrätten ställts till ett nationellt representativt urval av ungdomar och unga vuxna för att öka kunskapen om ungdomars kännedom och kunskap om allemansrätten.

Med tanke på hur central allemansrätten är för förutsättningarna till svenskt friluftsliv och för friluftsrörelsens verksamheter är området inte särskilt beforskat. Det behövs mer forskning, fler studentuppsatser, fler kartläggningar och undersökningar på området. Vår gemensamma rapport är en pusselbit i att förbättra detta kunskapspussel. Vår förhoppning är att fler aktörer – forskare, myndigheter och studenter exempelvis – ska bli intresserade av att bidra med fler pusselbitar genom egna enkäter, experiment, kvalitativa intervjuer eller fokusgrupper om friluftsliv, friluftsvanor och om allemansrätten.

Metod

Informationen i denna rapport bygger på en nationell enkät med representativt urval av ungdomar i Sverige. Datainsamlingen inkluderade ett specifikt kapitel i Ungdomsbarometern (2025) med frågor om friluftsliv, friluftsvanor och kunskapsnivå kring allemansrätten till ungdomar och unga vuxna. Några resultat är hämtade från Ungdomsbarometerns huvuddel.

Information om Ungdomsbarometern, friluftsdelen:

Intervjumetod:	Digital enkätundersökning
Deltagare:	1525 deltagare svarade på frågor om allemansrätten. Frågor om friluftsvanor och övriga ämnen besvarades av totalt 17 445 deltagare.
Målgrupp:	Ungdomar 15–24 år
Fältperiod:	November 2024.

Mer information om undersökningen finns i bilaga 1 efter referenslistan.



Resultat: Ungdomars friluftsvanor och kunskaper om allemansrätten

Inledning

Resultatdelen är indelad i en sammanfattning av resultat från Ungdomsbarometern följt av specifika resultat om friluftsentressen, besök i naturen och kunskap/kännedom om allemansrätten från samma undersökning och Svenskt Friluftslivs del i barometern som rör allemansrätten.

Ungdomars hälsa, intressen, identiteter och samhällssyn

Ungas identitet idag är starkt förknippat med ett familjebaserat ideal och en strävan att trygga sin framtid via utbildning, arbete och entreprenörskap. Det har skett en uppgång i intresse för privatekonomi och som sannolikt beror på otrygga omvärldsfaktorer och ett individualiserat ideal. Hälsa och hälsorelaterad livsstil är fortsatt en viktig fråga för ungdomar, men intresset för hållbarhet och miljöfrågor har minskat något jämfört med tidigare års undersökningar, liksom för friluftsliv. Samtidigt som hälsa är viktigt för ungdomarna, anger hälften att de slarvar med sömnen, 4 av 10 stressar i vardagen, 4 av 5 är stressade över sömnbrist och anger hög skärmtid/högt stillasittande.

Ungdomarna är del av en global generation och har en stor nyfikenhet inför andra kulturer, att resa utomlands och en öppenhet för tro och olika religioner. En viktig fråga som berör friluftsliv och natur generellt är att undersökningen visar en relativt kraftig nedgång i antalet platser och miljöer som unga vistas vid. Ungdomars tillvaro domineras idag kraftigt av tre fysiska platser: skolan, hemmet och träningsmiljöer/ idrottsanläggningar, vilket medför att unga försvinner från det allmänna rummet och offentliga platser mer och mer. Detta kan medföra att ungdomar idag inte exponeras

för natur och friluftsområden på samma sätt som tidigare.

Ovanstående text är en kort sammanfattning av övergripande trender och resultat från Ungdomsbarometern. För mer detaljerad information och statistik hänvisas till Ungdomsbarometerens rapporter *Ungdomsbarometern 2025-Livsstil, identitet och hälsa, samt Ungdomsbarometern 2025-Samhälle och politik*.

Medlemskap i ideell organisation

I enkäten frågas efter huruvida ungdomarna är medlemmar i en ideell organisation eller inte, samt eventuellt intresse av att bli medlem i framtiden. Av svaren framgår att omkring en tredjedel av ungdomarna (32 %) är medlem i en ideell organisation, och att ytterligare 18 procent är öppna för att engagera sig i föreningslivet i framtiden. Tyvärr framgår inte i undersökningen hur stor andel som är medlem i en friluftsförbundspecifikt, men det finns en kategori med lydelsen "medlem i annan ideell förening" (annan förening jämfört med bland annat idrotts-, kultur-, student- eller miljöorganisation). Det är 7 procent av ungdomarna som svarar ja på att de är medlem i en annan ideell förening. 22 procent anger medlemskap i en idrottsförening (varav några potentiellt även kan vara så kallade dubbelanslutna till Svenskt Friluftsliv, t ex via Orienteringsförbundet, Kanotförbundet, osv). Denna fråga bygger på svar från huvudstudien (17 445 deltagare).

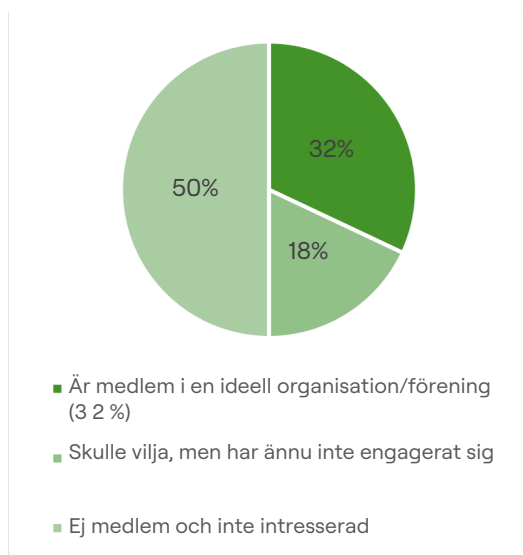
De ungdomar som anger att de är med i en ideell organisation har även angett viktiga drivkrafter för att engagera sig ideellt. Av svaren framgår att prioriterade motiv har att göra med att:

- lära sig saker och utvecklas
- det är roligt
- en gör en god gärning
- en vill påverka samhället
- en vill lära känna nya människor
- det ger goda meriter
- hjälpa föreningen
- tjäna pengar.

Det är således många motiv som inte specifikt handlar om att hjälpa föreningen eller att tjäna pengar, även om dessa två också var motiv bland svaren.

Upplevda hinder till ideellt engagemang har att göra med såväl välkända och vanliga hinder som kanske mer oväntade. De "välkända" hindren är bland annat tidsbrist, inget intresse, bristande kunskaper och färdigheter. De mer oväntade handlar om upplevt bristande självförtroende, dåligt bemötande och negativ påverkan från sin nära omgivning för att engagera sig.

Diagram: Andel som är med i en ideell förening/organisation och andel som visar intresse för att engagera sig i framtiden

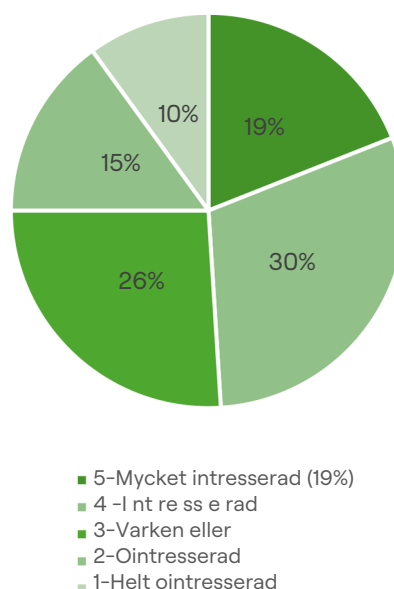


För en fördjupning kring ideellt engagemang hos ungdomar rekommenderas rapporten *Ungdomsbarometern 2025-Samhälle och politik*.

Intresse för att vara i skogen

Ett sätt att undersöka friluftsvanor hos ungdomar är att fråga hur stort intresse de

har av att vistas i skog och natur och hur ofta de faktiskt besöker sådana miljöer. Denna fråga ger inte en helhetsbild av friluftsvanor hos ungdomar och unga vuxna, men är en konkret och lättförståelig fråga och som gäller en specifik plats. I undersökningen framkommer att nästan hälften (49 %) av ungdomarna anger antingen 'mycket intresserad' eller 'intresserad' av att besöka skog eller natur, medan 1 av 4 anger ointresse. 12 procent av de svarande menar att de spenderar mycket tid i skogen/naturen en vanlig vecka (framgår ej i diagrammet nedan). Denna fråga bygger på svar från huvudstudien med totalt 17 445 deltagare.



Intresse för friluftsliv

Det finns ett relativt stort intresse för friluftsliv hos ungdomarna: 42 procent anger att de är ganska eller mycket intresserade av friluftsliv, men endast 19 procent menar att de har ett stort intresse.

Ungdomsbarometern har ställt denna fråga under många år vilket möjliggör en granskning av trender över tid (Ungdomsbarometern, 2025). Det är drygt 40 procent som över en tid av tio år anger att de har ett intresse för friluftsliv, med en tillfällig topp under pandemin 2020-21 då 45-48

procent angav detta. Det är således en stabil andel som över tid har angett ett visst intresse för friluftsliv. Fler killar än tjejer svarar att de har ett intresse för friluftsliv: 49 procent av killarna jämfört med 36 för tjejerna. Denna fråga bygger på svar från huvudstudien med 17 445 deltagare.

ointresserade av friluftsliv, från 36 till endast 19 procent under samma "åldersresa". Resultatet bygger på svar från huvudstudien.

Friluftslivsidentitet hos ungdomar

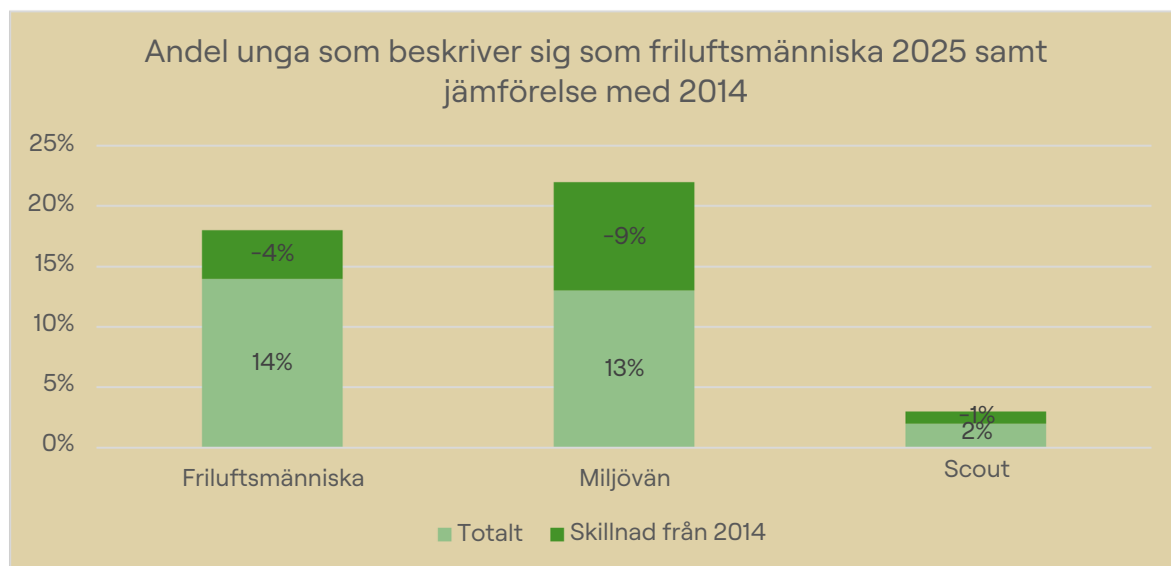
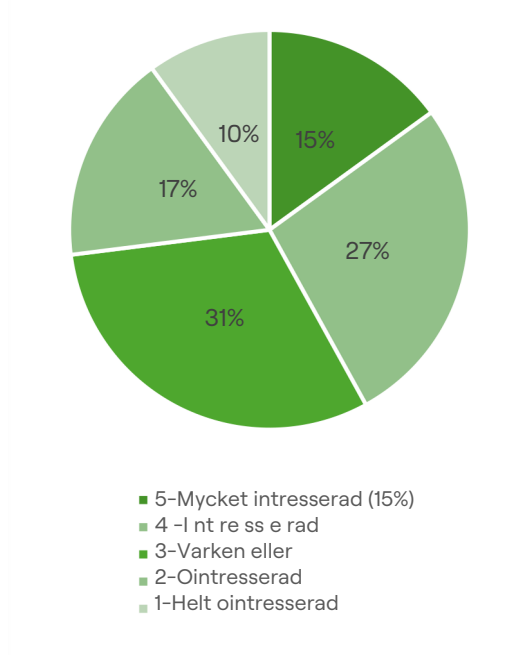


Diagram. Intresse för friluftsliv hos ungdomar 2025



Underlaget visar också att intresset för friluftsliv ökar med stigande ålder. Andelen som är mycket intresserad ökar från 31 procent hos den yngsta åldersgruppen till 54 procent hos den äldsta gruppen. Ökningen är stabil genom åldersgrupperna. Samtidigt halveras andelen som svarar att de är helt

En annan viktig aspekt av friluftsvanor och synen på friluftsliv hos ungdomar är i vilken grad de identifierar sig som friluftsmänniskor. Forskning visar att sådana upplevda identiteter påverkar vanor, till exempel att uppleva sig som en aktiv eller sportig person ökar benägenheten att ägna sig åt fysisk aktivitet i verkligheten, medan personer som uppfattar sig som motsatsen är mindre fysiskt aktiva (Faskunger, 2014). I årets undersökning är det 14 procent som uppfattar sig själva som friluftsmänniska – en liten minskning med fyra procentenheter jämfört med samma undersökning för tio år sedan. Detta kan jämföras med de vanligaste associationerna "Familjekär" (32%), "Glädjespridare" (31 %) och "Träningsmänniska" (29 %). Andelen som väljer identiteten "Miljövän" uppgår till 13 procent, och innebär en betydande minskning jämfört med för tio år sedan. Totalt fanns det 60 kategorier att välja mellan.

Intressant ur ett friluftsperspektiv är att 2 procent av ungdomarna identifierar sig som Scout i årets undersökning. Över tid har denna andel varit relativt stabil med 2–3 procent som anger att de identifierar sig som

Scout. Det betyder inte att alla ungdomar per automatik är medlemmar i Scouterna här och nu, men att de troligen har varit det tidigare och fortfarande identifierar sig som det ("en gång scout, alltid scout!").

Diagram. Andel unga som beskriver sig som friluftsmänniska 2025 samt jämförelse med 2014. För vidare läsning om upplevda

identiteter

rekommenderas rapporten

Ungdomsbarometern 2025-Livsstil, identitet och hälsa.

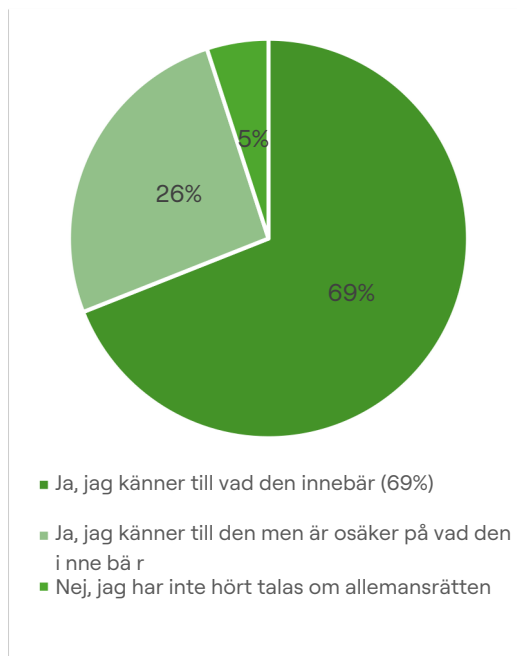
Kännedom om allemansrätten hos ungdomar

En viktig pusselbit för ett hållbart friluftsliv i Sverige är givetvis att befolkningen känner till allemansrätten och har god kännedom om vad den innebär i såväl teori som praktik. I enkäten har ungdomar och unga vuxna dels svarat på i vilken grad de har kännedom om allemansrätten, dels i frisvar fått beskriva vad de uppfattar att allemansrätten är och innebär.

Drygt två av tre ungdomar anger att de känner till vad allemansrätten är och innebär, medan 31 procent antingen inte har hört talas om allemansrätten eller känner sig osäkra på vad den innebär. Det är inga märkbara skillnader i kännedom om allemansrätten mellan åldersgrupperna vilket tyder på att ungdomarna primärt har

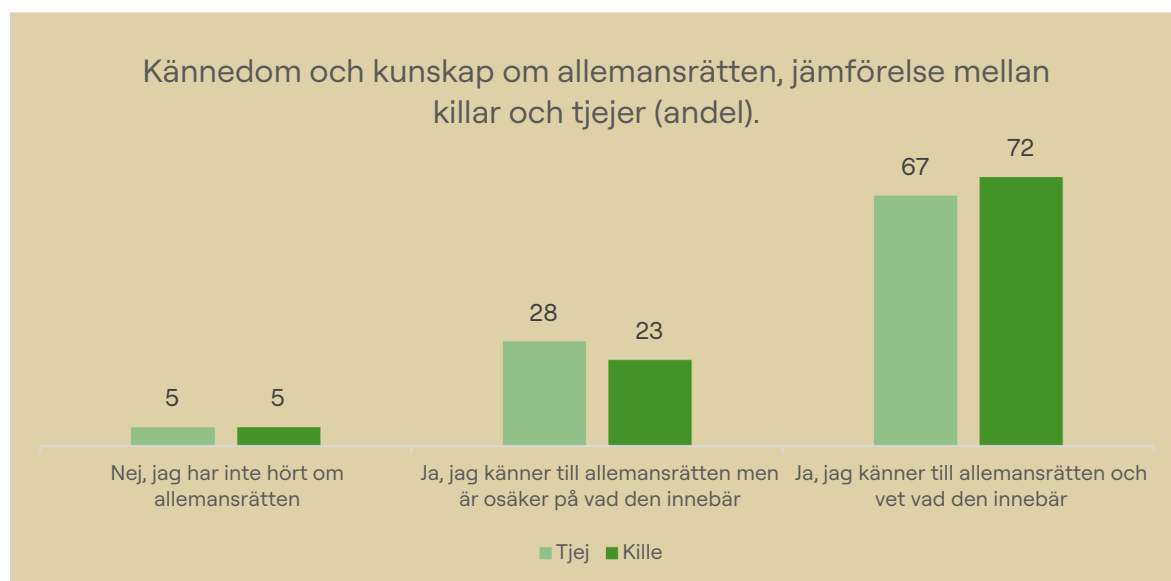
utvecklat kunskapen innan de fyllt 15 år och troligtvis genom skolans undervisning, men kanske även via civilsamhällets verksamheter.

Diagram: Kännedom och kunskap om allemansrätten (andel)



Könsskillnader i kännedom om allemansrätten hos ungdomar

Det är endast små skillnader i kännedom om allemansrätten mellan tjejer och killar. Det är en marginellt större andel killar (72 %) än tjejer (67 %) som anger att de känner till allemansrätten och vad den innebär. Det är lika många av könen som anger att de inte har hört talas om allemansrätten (5 %),



medan något fler tjejer anger att de är osäkra på vad den innebär – 28 procent för tjejer mot 23 procent för killar. Dessa resultat sammanfattas i diagrammet nedan.

Diagram nedan. Kännedom och kunskap om allemansrätten, jämförelse mellan killar och tjejer (andel).

Kännedom om allemansrätten beroende på friluftsintrasse

Som väntat är kännedomen om allemansrätten betydligt större hos ungdomar som anger att de redan har ett stort eller mycket stort friluftsintrasse jämfört med övriga ungdomar. Friluftsintrasset bidrar troligen till att de på ett helt annat sätt kommer i kontakt med naturen och allemansrätten och "vad som gäller" i naturen jämfört med andra grupper. Det är också betydligt vanligare att ungdomar som är ointresserade av friluftsliv anger att de är osäkra på vad allemansrätten innebär, vilket stämmer in i ovanstående bild.

Diagram nedan. Kännedom och kunskap om allemansrätten beroende på grad av friluftsintrasse (andel)

Hur beskriver ungdomar allemansrätten?

Ungdomsbarometern och Svenskt Friluftsliv har analyserat ungdomarnas svar på frågan med öppet svarsalternativ om de kan

förklara och beskriva allemansrätten. Analysen utmynnade i fem övergripande kategorier eller teman med innehåll, samt en kategori som handlade om missuppfattningar om allemansrätten. Ungdomarnas svar visar generellt att de sätter ett värde på att allemansrätten finns, även om inte alla upplever att de har en direkt relation till eller behov av den i sin nuvarande situation eller livssammanhang.

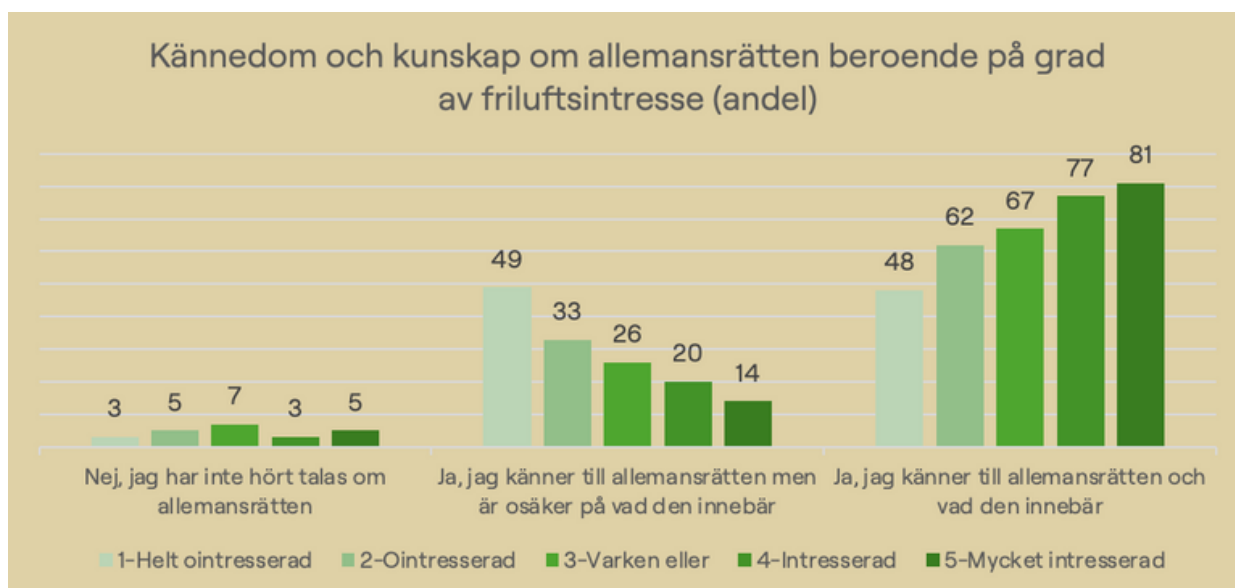
Teman:

"Rätt att röra sig fritt i naturen"

Temat fokuserar på individens rätt att besöka naturen oavsett vem som äger eller förvaltar marken. Framför allt nämner unga att allemansrätten innebär att Sveriges natur ska vara tillgänglig för alla att röra sig fritt i. Till exempel är det flera som nämner att man får gå över privat mark och att man får övernatta i 24 timmar i naturen utan att tillfråga den som äger skogen eller marken. Svaren antyder en relativt djup kunskap om allemansrättens innebörd och principer.

"Rätt att ta del av naturens resurser"

Temats centrala del är att besökare i naturen har rätt att använda vissa resurser. Unga beskriver att man tack vare allemansrätten har rätt att ta del av naturens resurser, till exempel att man får plocka svamp och bär eller vilda blommor som växer fritt i naturen. Svaren visar även här på en bra förståelse för allemansrättens innebörd och principer.



“Skyldighet att visa hänsyn och respekt”

Hänsyn och respekt var ett centralt tema i svaren. Många unga betonar att med rättigheter kommer också ett ansvar att respektera naturen, djurlivet och andra människor i naturen.

Till exempel nämner

flera vikten av att lämna naturen i samma skick som när en kom. Även dessa svar tyder på en djupare förståelse av vad allemansrätten är och innebär.

“Inte störa, inte förstöra”

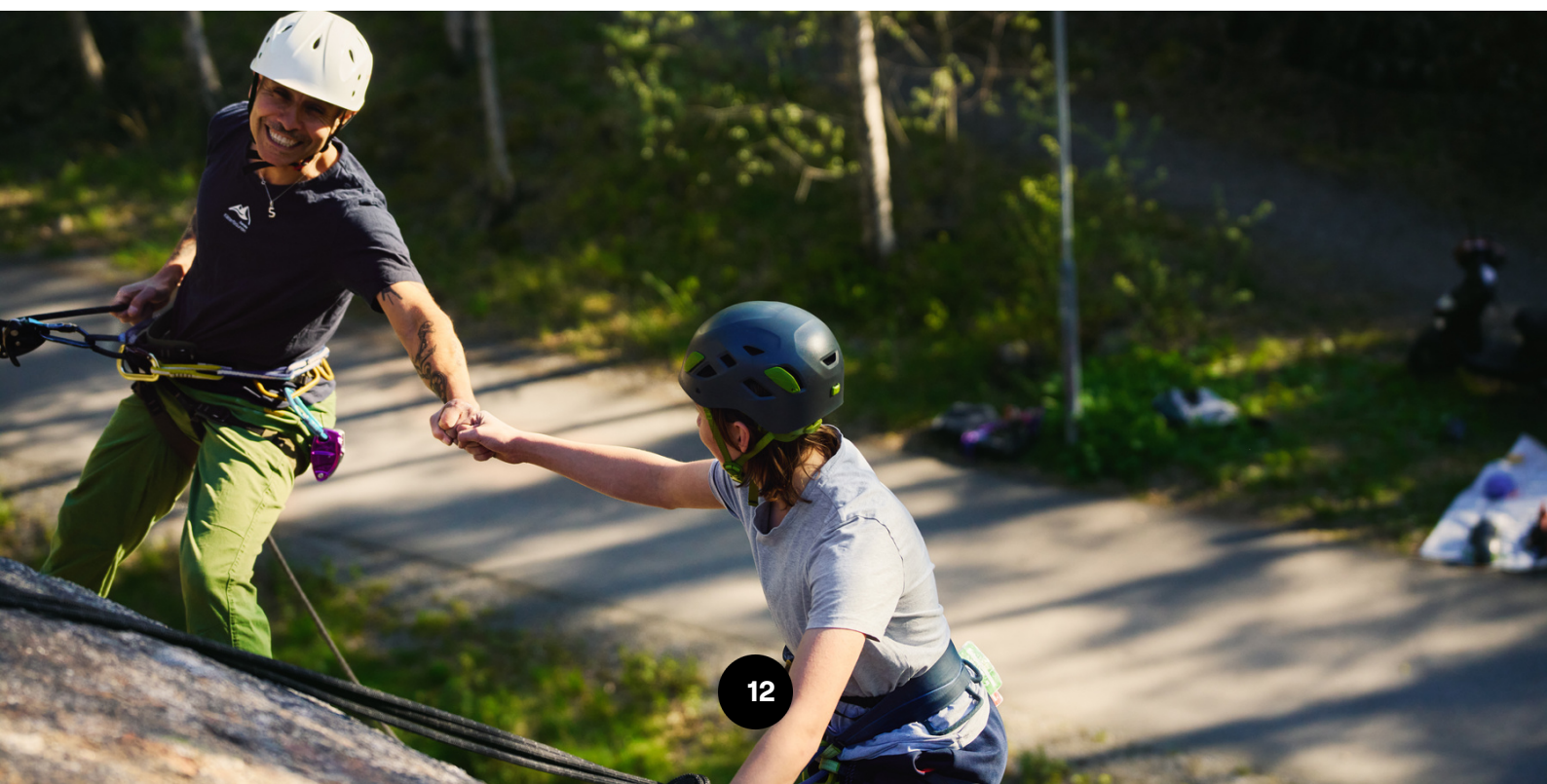
Ett återkommande tema när de svarande beskriver allemansrätten är att man inte ska störa andra människor eller djur i naturen samt inte förstöra levande ting eller lämna skräp eller andra spår efter sig, vilket en kan klassa som “allemansrättens portalparagraf”.

Unikt för Sverige

Utöver att nämna olika rättigheter och skyldigheter vid besök i naturen så påpekar många ungdomar att allemansrätten är unik för Sverige och de människor som befinner sig i Sveriges natur. Temat speglar troligen innehållet i många kampanjer och material om allemansrätten i Sverige, även om allemansrätten inte är exklusivt unik för Sverige.

Missuppfattningar

I materialet finns även enstaka exempel på missuppfattningar. I enstaka fall misstar unga allemansrätten med andra mänskliga fri- och rättigheter. Till exempel nämner vissa att de tror att yttrandefrihet, religionsfrihet samt konsumenträtt ingår i allemansrätten. Men över lag var det få missuppfattningar kring vad allemansrätten innebär i de fria svaren.



Nedan följer ett antal utvalda citat från Ungdomsbarometern:

"Alle man har rätt till naturen runt omkring oss. Detta innebär då att du får vistas, tälta och njuta av den men det följer också att personen efter dig ska ha en lika bra upplevelse som du hade, d.v.s. förstör inte naturen." Kille, 20 år

"Man får plocka bär/svamp frukt osv i områden som inte är naturreservat och "lämna" naturen i samma skick som den var när man kom" Tjej, 23 år

"Typ att all mark är fritt...
asså inte att du äger marken men du har rätt till att plocka bär och så vidare." Tjej, 17 år

"När jag hör allemansrätten tänker jag på utbildningen man fick i skolan. Att man ska vara försiktig i naturen och ta hand om den. Detta genom att till exempel inte skräpa ner och förstöra." Tjej, 22 år

"Att större delen av naturen i Sverige är allmän mark som vi sköter om tillsammans. Vi har rätt att vara där men behöver behandla den som vår egen." Tjej, 23 år

"Man kan vara på andras mark, förutom tomter där man bor t.ex. och vandra, titta sig runt, sådana saker. Man får såklart inte förstöra marken genom att döda gräset, hugga ner träd och liknande." Kille, 17 år

"En väldigt unik rättighet som vi har i Sverige som handlar om hur man får röra sig i skog och mark på ett fritt sätt, och vilka skyldigheter man har i naturen." Tjej, 23 år
"Använd hjärnan, lämna inte skräp, förstör inte. Typ gyllene regeln fast mot naturen."
Tjej, 20 år

"lämna" naturen i samma skick som den var när man kom." Tjej, 23 år

"Att man exempelvis inte får ta bär, frukt, grönsaker och allt annat som växer i trädgårdar, åkrar eller planteringar. Kan även innebära att man inte ska slänga skräp runt omkring sig som kan skada både djur och människor. Apropå skada så får man inte heller jaga, störa eller skada levande varelser såsom djur eller annat." Kille, 17 år

"Allemansrätten är en unik rättighet i Sverige som ger alla människor möjlighet att vistas i naturen. Det innebär att man får gå, cykla och plocka svamp och bär nästan överallt, så länge man visar hänsyn till naturen och andra människor. Man får också campa kortvarigt, men måste respektera privat egendom, och inte störa djurlivet. Det handlar alltså om att njuta av naturen samtidigt som man tar ansvar för att bevara den." Tjej, 17 år

Diskussion

Inledning

Huvudresultatet i denna rapport är att friluftsvanor och intresse för friluftsliv står sig relativt stabilt över tid hos ungdomar, i jämförelse med tidigare undersökningar från Ungdomsbarometern. Drygt 4 av 10 anger intresse för friluftsliv. Andelen som anger att de identifierar sig som friluftsmänniska, liksom miljövän, har dock minskat något över tid. Samhällstrender med oro och osäkerhet i omvärlden gör sannolikt att ungdomar i högre grad än tidigare prioriterar att skaffa jobb, tjäna pengar och utbilda sig.

Allemansrätten

En grundförutsättning för friluftslivet i Sverige är allemansrätten. Allemansrätten ses givetvis som en mycket viktig fråga att driva inom friluftsrörelsen och har en mycket central plats i Svenskt Friluftslivs friluftsstrategi 2035.

Denna rapport visar att en majoritet av ungdomarna känner till allemansrätten och vad den innebär, men samtidigt uppger en tredjedel att de inte känner till den eller är osäkra på vad den faktiskt innebär. De med intresse för friluftsliv har bättre kunskaper om allemansrätten, vilket är logiskt. Vid besök i naturen och genom olika verksamheter i naturen är det mer troligt att frågor om allemansrätten är aktuella och blir en del av ungdomarnas vardag. Detta samband är ett starkt argument till varför skolundervisning om allemansrätten bör innehålla praktiska moment ute i naturen, samt behovet och samhällsnyttan med friluftsrörelsens verksamheter och aktiviteter.

Kunskapen om allemansrätten i denna enkät är sannolikt något överskattad eftersom enkäten inte inkluderade specifika frågor om kunskaper och fakta som rör allemansrätten. Deltagarna kan även ha hunnit söka på internet vid frågetillfället, även om tidsperioden endast bestod av ca 30 sekunder per fråga. Samtidigt citeras de

viktigaste principerna av allemansrätten vilket ändå tyder på förhållandevis bra kunskaper.

Det var ingen skillnad i kunskap och kännedom om allemansrätten i olika åldersgrupper, vilket tyder på att ungdomarna har fått undervisning, utbildning och på andra sätt kommit i kontakt med den innan 15-års ålder. Killar anger något bättre kunskaper jämfört med flickorna. Ungdomarna och unga vuxna har bred kännedom om allemansrätten från skolan och möjligen från civilsamhällets verksamheter, men kunskapen kan kontinuerligt behöva fyllas på och fördjupas, och frågan är hur friluftsrörelsen och andra nyckelaktörer såsom Naturvårdsverket kan åstadkomma detta? Hur kan olika aktörer nå målgruppen med budskap och information om allemansrätten? Annars begränsas allemansrätten till den kunskap som unga en gång fick i sina tidiga skolår, vilken riskerar att "erodera" och "urvattnas" över tid.

Friluftsintrasse och vanor

Ett av ungdomsbarometerns huvudresultat i den allmänna delen är att hållbarhets- och miljöfrågorna inte är högsta prioritet hos ungdomar just nu, även om många anger att friluftsliv är ganska viktigt. 42 procent av urvalet menade att friluftsliv är viktigt eller ganska viktigt. Inte heller är friluftsliv en regelbunden del av alla ungdomars vardag. Vi vet inte exakt varför situationen är som den är, men en hypotes kan vara att en mix av faktorer såsom oroligheter i omvärlden, stort fokus på sociala medier, dataspelande, troligen en livsstil med mycket vistelse inomhus, med flera, starkt påverkar detta. Ungdomsbarometern 2025 visar också att ungdomarna besöker färre och färre platser regelbundet, vilket kan potentiellt även innebära att de inte kommer i kontakt med naturen särskilt ofta. Mer forskning behövs på detta område för att klargöra orsaker och samband.

Ganska få uppfattar sig alltså som "friluftsga", men intresset för friluftsliv ökar ganska markant med stigande ålder.

Orsakerna till det ökande intresset med stigande ålder undersöktes inte i enkäten och behöver undersökas vidare. Vilken roll som exempelvis föräldrar och övergången till ung vuxen spelar tarvar mer forskning. Vilka budskap och miljöer exponeras de äldre ungdomarna för som orsakar det ökande intresset? En kan även spekulera i om det minskade föreningsidrottandet med stigande ålder kan öka intresset för de äldre ungdomarna och unga vuxna att vilja ägna sig åt friluftsliv? På detta område saknas tillräcklig kunskap, men en studie från Umeå har visat att många äldre tonåringar, inte minst flickor, ofta ersätter föreningsidrottande med gymträning på egen hand (Centrum för idrottsforskning, 2017). Finns en likadan tendens vad gäller vistelse i natur och att ägna sig åt friluftsliv efter idrottskarriären?

Däremot anger ungdomarna att individuell hälsa, upplevelser, balans, lugn och "digital detox" är viktiga drivkrafter för dem. Det skulle kunna förklara det relativt stora intresset för att besöka skog och natur i denna undersökning, 49 procent angav intresserad eller mycket intresserad. Detta är högst relevant för friluftslivsarbetet och friluftsrörelsens arbete med att locka unga till verksamheten. Hur kan friluftsrörelsen attrahera ungdomar genom att använda och lyfta fram sådana kopplingar till friluftsliv och verksamhet? Det vill säga, att friluftsliv och att vara i naturen innebär så mycket mer än att "bara" uppleva naturen, till exempel meningsfull fritid, avslappning, hitta vänner, lära sig saker, utvecklas, vila från digitala skärmar, och så vidare. Friluftsliv innebär så mycket mer än sitt egenvärde, det vill säga, värden bortom själva utövandet av friluftsliv. Friluftslivets och naturens mervärden och samhällsnytta går att läsa om i en rapport från Svenskt Friluftsliv (Svenskt Friluftsliv, 2023).

Undersökningen visar även att många ungdomar och unga vuxna inte tar ställning till om friluftsliv är intressant för dem eller inte. Detta kan tyda på att ungdomar inte har en tydlig uppfattning om vad som ryms inom begreppet friluftsliv. Detta känns logiskt då

friluftsliv är ett brett och komplext begrepp. Friluftsrörelsen och andra aktörer har därmed en viktig utmaning i att fylla begreppet med mening och innebörd för ungdomar och unga vuxna, vilket potentiellt skulle kunna öka benägenheten hos dem att vilja ägna sig åt friluftsliv, bli medlem i rörelsen och uppleva att friluftsliv kan vara en del av deras identitet och liv.

Rapporten visar också att det ideella engagemanget hos unga har drivkrafter som går bortom att stötta föreningen och en möjlighet att tjäna pengar. Det handlar om personlig utveckling, att ha kul, träffa nya människor och bidra till samhället, med mera. Detta är viktiga budskap för friluftsrörelsen att fånga upp i arbetet med att locka unga grupper till friluftslivet: "friluftsrörelsen: ett naturligt sätt för dig att stärka CV:et!"

Utmaningar

Enligt Ungdomsbarometerns allmänna del prioriterar ungdomar i dag att säkra sin tillvaro och framtid genom att fatta medvetna beslut om och prioritera studier och arbete. Dessa drivkrafter och motiv har ökat jämfört med tidigare år, troligen på grund av en orolig omvärld och lågkonjunktur i Sverige (Ungdomsbarometern, 2025). Detta medför att konkurrensen om ungas tid och fritidsengagemang är en utmaning eftersom tillgången till fritid (timmar per dag) är begränsad till drygt fem timmar per dag (resten går åt till sömn, skola/arbete och transporter). Detta är även något som friluftsrörelsen behöver förhålla sig till. Kanske blir det extra viktigt att lyfta fram det "enkla friluftsutövandet" och "tidseffektivt friluftsliv" framöver och som varken behöver ta särskilt mycket tid eller kosta pengar för att attrahera ungdomsgruppen? Hur når vi och lockar ungdomsgruppen med ovanstående situation i åtanke? Hur kan unga lockas till ledaruppdrag i friluftsrörelsen när vi vet att de lever under stor tidspress?

Bland ungdomarnas upplevda hinder finns såväl välkända som mer oväntade svar.

Tidsbrist, ointresse och upplevd avsaknad av tillräckliga färdigheter hör till de mer välkända och förväntade hindren. Det är dock viktigt att lyfta fram några av de mer oväntade hindren såsom 'dåligt bemötande' och 'negativ påverkan från sin nära omgivning' för att engagera sig. Även om det var en relativt liten andel som angav de sistnämnda alternativen innebär det sannolikt många individer på befolkningsnivå om en generaliserar resultatet. För att ta ett exempel: 5 procent på befolkningsnivå innebär över 5 000 individer per årskull av ungdomar, beräknat på att det under de senaste 30 åren fötts cirka 110 000 barn per år i Sverige. I hela Ungdomsbarometerns ålderskategorier 15–24 år rör det sig om 50 000 ungdomar, och som skulle kunna vara en del i, och hitta sin meningsfulla fritid i, friluftsrörelsen, men som i dagsläget upplever ganska okända hinder såsom dåligt bemötande och negativ påverkan från nära och kära.

Kopplingen till andra undersökningar

Hur relaterar ovanstående resultat till andra undersökningar som publiceras i närtid? En undersökning från Stiftelsen Skånska Landskap är av intresse. I en digital enkät till ungdomar i Skåne undersöktes friluftsintrasse, friluftsvanor, upplevda hinder och lockelser att besöka ett större friluftsområde (Stiftelsen Skånska Landskap, 2025). Totalt 115 personer svarade på enkäten.

- 92 procent av ungdomarna – oavsett om de var vana eller ovana vid att vara i naturen – ansåg det viktigt eller mycket viktigt att vistas regelbundet i naturen;
- Ungdomar som är ovana vid olika aktiviteter i naturen menar att sociala relationer och socialt umgänge med vänner ur det egna nätverket är viktigt för att locka ut dem i naturen;

- De som klassar sig som relativt ovana vid att vistas i naturen upplever ett antal hinder, framför allt att de inte vet vad de ska göra i naturen, hur en tar sig dit eller vad det finns för aktiviteter;
- Viktiga faktorer för att locka fler ungdomar ut i naturen vore att ha engagerande, äventyrliga och sociala aktiviteter under organiserade former;
- 64 procent av ungdomarna använde sociala medier för att upptäcka nya platser. Många ungdomar blir inspirerade av att se andra ungdomar ute i naturen, inte minst i sociala medier;
- De flesta instämde i att de skulle besöka friluftsområden oftare om det fanns mötesplatser specifikt anpassade för ungdomar i området, till exempel via en fritidsgård på platsen. 82 procent anger att de skulle besöka friluftsområdet oftare om deras behov och önskemål kunde tillgodoses.

Frisvaren i enkäten från Stiftelsen Skånska Landskap visade att framträdande faktorer för att locka ungdomar ut i naturen var gemenskapsbyggande och multifunktionella aktiviteter, inslag av utmaningar och lek/lekfull tävling i naturen, men som i grunden bygger på att skapa trygga och ganska kravlösa mötesplatser. Upplevda hinder hos ungdomarna för att besöka naturen består av en blandning av strukturella och psykosociala faktorer. Ungdomarnas upplevda hinder framgår av diagrammet nedan.

Diagram nedan. Upplevda hinder till friluftsliv och besöka naturen hos ungdomar i Skåne (andel)

Näst största kategori var: "Jag känner mig inte otrygg i naturen" med 31,3 procent (visas ej i diagrammet ovan).

Studien har ett antal relevanta pusselbitar för friluftsrörelsens arbete med att inkludera fler grupper i friluftslivet och organisationernas aktiviteter.

Upplevda hinder till friluftsliv och besöka naturen hos ungdomar i Skåne (Stiftelsen Skånska Landskap)



Referenser

Centrum för idrottsforskning (2017) Resurser, representation och "riktig" idrott – om jämställdhet inom idrotten. Kapitel: Resursfördelning och jämställdhet. Josef Fahlén & Magnus Ferry. Stockholm.

Faskunger, J (2014) Fysisk aktivitet och folkhälsa. Studentlitteratur, Lund.

Stiftelsen Skånska Landskap (2025) Framgångsfaktorer för att locka ut unga i naturen. Redaktör: Jennifer Brännvall. Hörby

Svenskt Friluftsliv (2023) Friluftslivets och naturens mervärden och samhällsnytta. Redaktör: Johan Faskunger. Svenskt Friluftsliv, Stockholm.

Svenskt Friluftsliv (2025) Friluftsstrategi 2035. Stockholm.

Svenskt Friluftsliv & Novus (2025) Friluftsbarometern 2025. Stockholm.

Svenskt Friluftsliv & Ungdomsbarometern (2025) Friluftsliv och allemansrätt. Kapitel i rapporten: Ungdomsbarometern 2025: Livsstil, identitet och samhälle. Stockholm.

Ungdomsbarometern (2025) Ungdomsbarometern 2025 – Livsstil, identitet och samhälle. Stockholm.

Ungdomsbarometern (2025) Ungdomsbarometern 2025 – Samhälle och politik. Stockholm.

Bilaga 1. Om Ungdomsbarometern

UNGDOMSBAROMETERN ÄR SVERIGES STÖRSTA UNGDOMSSTUDIE



- Ungdomsbarometern, som är vår största enskilda studie, besvaras årligen av runt **15 000 15-24-åringar** i Sverige. Det är som att varje år få fylla hela Avicii Arena med ungdomar och få prata med varenda en!
- Ungdomsbarometern 2025 har genererat över **10 miljoner** unika datapunkter.
- Vissa frågor i studien har ställts sedan tidigt **90-tal**. Det innebär att vi inte bara kan se hur attityder förändrats under några års tid, utan faktiskt jämföra hur det sett ut mellan olika **ungdomsgenerationer**!
- Frågor och analys som görs inom ramen för denna studie hämtar inspiration och kunskap från **omvärldsbevakning**, forskning, dialoger med våra uppdragsgivare och intressenter - och framförallt genom att kontinuerligt möta unga.
- Vid sidan om våra digitala enkätinsamlingar **träffar vi unga** i skolor och föreningar, i digitala forum, på mässor, musikfestivaler, gamingevents och mässor - för att nämna några exempel.
- Utöver Ungdomsbarometern genomför vi årligen ett 50-tal andra studier bland unga och andra målgrupper, och hundratals olika analyser.

Att tänka på vid tolkning av årets resultat:

- Förra årets studie samlades in precis under samma tidpunkt som eskaleringen av kriget mellan Israel och Palestina. Det gjorde att resultaten för 2023 års insamling präglades extra mycket av ungas omvärldsoro, vilket också speglas i de resultat där vi jämför årets resultat mot förra årets.
- För att bättre nå unga och öka deras svarsbenägenhet i enkätstudier har vi i år valt att i större utsträckning än tidigare skicka ut enkäten **per sms**, samt **postalt med QR-kod till enkäten**, som komplement till mail. Detta har gett positiv effekt i fråga om att nå unga men innebär också en framgångsrik metodförändring då vi lyckats få en **bättre spridning** i målgruppen.

FAKTA OM UNDERSÖKNINGEN:

Intervjumetod: Digital enkätundersökning (anpassad för smartphone, desktop, surfplatta)

Målgrupp: Unga i Sverige 15-24 år

Fältperiod: 3 oktober - 4 November 2024

Antal intervjuer i studien totalt: 17 445 st

Antal intervjuer i denna rapport: 1 525 st

Urvalsmetod: Den absoluta majoriteten av respondenterna är slumpmässigt rekryterade genom register baserade på CSN och SPAR. Sett till metod arbetar Ungdomsbarometern med ett s.k. kvoturval. Det innebär i vårt fall också att vi använder flera olika insamlingskällor och anpassade urvalsramar för att i så representativ skala som möjligt återge hela ungdomspopulationen med avseende på några av dess viktigaste egenskaper. Eftersom studien är baserad på flera urvalsramar (s.k. multisourcing) och urvalet i sin helhet inte är slumpmässigt genomför vi i enlighet med metodpraxis inte några signifikanstester eller bortfallsanalyser. Metoden är i stort också samma mellan åren, även om de digitala svarsvarianterna med tid ökat.

Viktning: Resultaten är viktade på kön, ålder, region och sysselsättning enligt den senaste befolkningsstatistiken från SCB.